





ժառանգութեան զփայլումը մեկնուեցաւ։ Ստորոգէ նաեւ որ յոյները Արեւիկի գործին լուծումը վճարական պարտաւորութիւն համար։ Վերջի պաշտօնականներն իրենց բանակցութեանց ապարդիւն մնալուն վրայ համարումնին կորուսած են, եւ հելլենք կիրիտցւոց համար իրենց բրած զոհողութիւններէն տկարացած եւ 40-50000 դաղթականներ պահելու պարտաւորութեան չեն կրնար արգարութեան ձայնը միշտ լսել, եւ կը զայրանան ու համբերութիւններն կը կորուսանեն։ Ահա ասոր համար է որ ի. Պաւսն ալ կը ջանայ գործը երկարաձգել, եւ քըրիստոնեայ ու տաճիկ օսմանեան հըպատակներէ բաղկացած յանձնաժողով մ'ալ զրկելն ասոր համար է, տեսակ մը քննութիւն շնորհելով որ իւրոշայիլ քաղաքական միջամտութեան կերպարանը չունենայ։ Պատիւ օգնութեան մասնաժողովները ճիգերնին կը կրկնապատկեն, որպէսզի իրենց ջանքին ներքեւ չընկնին, եւ եթէ կարելի է՝ ձեռնուռան մէջ կռուի շարունակելու միջոցները պարտաւորութեան խնայաւորութեան ոչ անկարելի գոնէ խիստ դժուարին պիտի ըլլայ։ Եզրապատի յոյները կիրիտցւոց համար ստորագրութիւններ բացեր են, իրեն հակա կըշիւ եզրապատկան զօրաց տուած փաստներուն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր Կոստանտնուպոլիսի թաղապետութեան վարտեստեւ Ա. սեմ. Պ. Բարթոլոմէ Գէորգի որ վերջին օրերու Պերլին էր, Պ. Պոլիս կը դառնայ Ալեկսանդրի մարտի 11-ը յուսարուի որ Պերլիստի գոնուած ժամանակ կը յաջորդէ Պ. Պոլիսը և Պ. Երեւանի մէջ սեղանի հետագրական հարցադրութիւն հաստատելու մասին Սերվիոյ իշխանութեան կողմանէ ծաղած դժուարութիւնը լուծելու։

Ի վերջոյ Հերլոյ կը ծանուցանէ թէ անցեալ երկուշաբթի օրը Սերվիոյ գործադիր Պ. Բարթոլոմէ կողմանէ ի. Պոլիս ներկայացուած յայտագիրը Ռուսիոյ առջեւ աւարտական Արմանիա շոգենալին մէջ ստանուած Սերվիոյ գործին կը վերաբերի։ Սերվիոյ կողմէ կառավարութիւնը կը պահանջէ երկու օր մեղմողին ընտանեաց թոշակ մը կապուի և Պանուրեան դաւառին կառավարիչը պաշտօնէ հանուի։ Սերվիոյ սահմանադրութեան կողմանէ զօրք զրկուելն ալ Սերվիոյ յետափոխման մասը զարացուած կերելի, որք ստատիկ տեղափոխութիւն կը յայտնեն պաշտօնէից դէմ։ Սոր համար իշխանն ազդեցութիւնը գումարէր է։ Բայց կը վախճուի որ թէ Սերվիոյ սահմանները տաճիկ զօրք զրկուելն և թէ Պաւսն իր յուզմունքն ազդեցութիւնը չեն հարկադրեն պաշտօնէից փոփոխութիւն մը փութացնելու օրով կառավարութիւնն յետափոխական մասին ձեռքն ի յնայ։

Ահա ասիկ Սերվիոյ իշխանին ազդեցութիւնը ժողովը բանալու տեղիս խոստած ձաթին նշանակութեան արժանի կտորները։

« Իմ մեծ հոգեբէս մէկն անցաւ, իմ ազգին եւանդաւան փափաքը լրացաւ, տաճկաց պահապան զօրքը Սերվիոյ մեկնեցան, Սովի և Պանուրի եզերքն եղած բերքերը մեր ձեռքն են, Սերվիոյ ներքին ազատութիւնն ու անկախութիւնն իրական ճշմարտութիւն մ'ենքան։ Տաճկական պահապան զօրաց երեք ձեռք բերելու համար մեր օրինակ որ բաղանջ ընթացից և ջանից մէջ ի. Պոլիս կողմանէ ալ բարեկրնեամ և հաշտարար տրամադրութիւն

ներ գտնելու բաղքն ունեցանք։ Սերվիոյ առաջարկութիւնները յաջողութեամբ պատկերելով, փութացի Պ. Պոլիս եւ թալ Պ. Երեւան։ Սովի մանաւր իմ շնորհագրութեան տրամադրութիւնն մատուցանելու, և թէ ինչ և թէ սերվիական ազգին նկատմամբ տեսած սերվիական մեծարանքը լեցուն ընդունելութիւնն գոհ եմ։ Փոքր Օվորիկ և Սարար բերքերուն խնդիրն ալ նմանապէս լուծուեցաւ, և մեր իրաւունքը լրացաւ։ Սոր ալ գործադրութեան համար պէտք եղած հրամանները Պ. Պոլիսն հ'ապատ ին, (կերելի որ այս երկու բերքերն ալ պիտի պարպուին)։ Սերվիոյ առաջարկութեանց Պ. Պոլիս մէջ եղած բարեկրնամ ուշադրութիւնը յուսալ կուտայ ինչ որ Սերվիոյ և Օսմանեան կոյսութեան տաճկական կողմէ արգելք եղող անխնայութիւններն ու դժուարութիւնները կը վերանայ։ (Պաւսն արտաքին խոսակցող փնտրելի պատճառաւ ձեռք առնուած ազգու կարգադրութեան և թերեւ Արմանիա շոգենալին դէպքին ակնարկութիւն մ'է)։ Երեւանին խնդիրը կարգի դրուելու առթիւ ինչպէս նաեւ ուրիշ առթիւներու մէջ երաշխաւոր տեղութեանց կողմանէ սիրոյ և բարեկամութեան ցոյցեր տեսնելու բաղքն ունեցայ։ Ուստի այսպիսի թանկագին ներքու մը պահելու միշտ փոյթ և հոգ պիտի տանք։ »

Իզմիրի երկաթուղւոյն տեսուչ Բեշտ պէյը որուն համար սխալմամբ առեւտրական գործող պաշտօնատան Սուսլին անուանեցաւ ըստեր էր, հասարակաց շինուածոց խորհրդին նախագահի Սուսլին անուանած է։

Յայտնի է որ առեւտրական գործող պաշտօնէի Սուսլինը Ա. սեմ. Յ. Վ. ահան է Գէորգի է։

ՀԱՌԱՊԱՐԱՌՈՒՄ

Փարիզ 13 հոկտ.

Ֆրանս եւ Բալթիկ լրագրիւնները կը պահանջեն թէ պէտք է սեպտ. 13-ի դաշտագրութեան ճշգրիտ գործադրութիւնը պահանջել։ Բայց կը հաստատեն թէ Գաղղիա բացարձակ կերպիւ կը մերժէ սեպտեմբերի դաշտագրութիւնը փոփոխելու որ եւ է առաջարկութիւն։

Օսմ. քոստոյիտէ  
Լոստրա բայ. 31/8—1/8. դոց. 31/8  
Փարիզ բայ. 31, 73. դոց. 31, 70  
Օսմ. Փոն. 1863/8 բայ. 233 73. դոց. 251 25

Կայսրը Պարիզէն փարիզ դարձաւ եւ պաշտօնէից խորհրդին կը նախապահէ։

Տեպտ. լրագիրը Բրուսելոյ մէջ խորհրդոյն վրայ կը խօսի, որ Սարմանիայի թաղապետութիւնն և 4 սաքսոնական իշխանութիւնները մօտերս Բրուսելոյ հետ պիտի միացնեն։

Ֆիորենցա, 16 հոկտ.

Երկու նոր եւ աստիկ կռուներ եղան ապրտամբայ եւ պապական զօրաց մէջ, Պաւսն իր անկախութիւնն և Վեհոթթի ապրտամբայ դրաւ մը Զորքին զաւառին ընդհանուր հրամանատարութիւնն իր վրայ առաւ։

Փարիզ 17 հոկտ.

Պ. Պոլիս վաղը Պ. Պոլիս կը դառնայ։ Կէս պաշտօնական եւ ուրիշ լրագիրները կըսեն թէ Գաղղիա որոշած է Հոսմ գործը զրկել, և կը հաստատեն նմանապէս թէ իտալիա ալ միտքը դրած է Գաղղիական զօրաց հետ ինք ալ Պապին երկրները մտնել։

Գաղղիոյ եւ իտալիոյ մէջ ծագած դժուարութեանց վրայ արտատնտեսութիւնը կաւենայ, իտալական լրագիրները սաստիկապէս կը քննադատեն օտար միջամտութիւնը։

Բալթիկ կը ծանուցանէ թէ Փարիզի եւ Ֆիորենցայի մէջ շարունակ ծանուցադրութեան երկու կողմերը կը լրան, Նոյն լրագիրը խիստ կ'օգտուած մը կը հրատարակէ

կէ իտալիոյ դէմ, զոր ապստամբութեան նպատակը կամաւորապէս, եւ յեղափոխութեան ու անխնայութեան դէմ անկարող իտալիան անոնց ձեռքէն ազատելու համար գաղղիական միջամտութիւն մը կըստանայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒԹՅՈՒՄ

Փանոսեան Մեծ. Կարապետ է. Գէորգի թէ՛ ազգային հիւանդանոցին և թէ՛ Պատրիարքարանի երեւոյց մատակարարութիւնը յատուկ դաշնագրաւ մ'իւր վայ սուած ըլլալով, այս մասին մինչև յարգ ըրած և սակէ ետքը ընելիք ծախքը Վրդին և Վ. արշուժեան չի վերաբերիր։ Նմանապէս այս ետքի ժամանակներս Հիւանդանոցի մէջ սկսած շինութեան բոլոր ծախքերն ալ նոյն Մեծ. Ե. Գէորգիին վրայ են, ինչպէս որ ինքն ալ Մանուկէի թերթին մէջ արգէն հրատարակած է. վարչական Խաւուն ժողովն ալ իր կողմէ նոյնը կը հրատարակէ, իմաց տալով որուն որ անկէ, թէ Մեծ. Փանոսեանի մատակարարութեան սկիզբէն եղած և սակէ ետքը ըլլալիք բոլոր ծախք և կամ պարտք նոյն մատակարարութեան կը վերաբերի և բնաւ իր ազգային խնդիր Վրդին պատասխանատուութիւն չեն թափէր։

6 հոկտ. 1867

Ի Պատրիարքարանի Հայոց Վ. Պոլիս

Հիւանդանոցի պատուարման տնօրէնութիւնն հիւանդալ նուիրատուութեանց յուշակը լրացած է մեզ։

1867 սեպտ. 29-էն մինչեւ հոկտ. 5-ի նըպաստ Հիւանդանոցի արուած նուէրներուն գումարը.

|                                             |          |
|---------------------------------------------|----------|
| Թափահանելու Սարգիս և Խաւին                  |          |
| չիկ տղայը Լ. Օ. 30                          | 3520     |
| Իգնատիոս եպիս. Լ. Օ. 5                      | 550      |
| Հոկտ. 1 իրաւի օր Փրկիչ մէջ նուիրուած գումար | 1922     |
| Հայկ. ընկ. ձեռ. հաւաքուած                   | 2126 20  |
| Տոնէիան Յակոբ աղա                           | 1100     |
| Եւս. և այլ անձանց կողմէ                     | 4591     |
|                                             | 13809 20 |

Մերայէ և Յոհաննէս աղայ Եակոբեան 2000  
Եւս. և այլ անձներ 772

16581 20

... խմբագիր.

Մինչդեռ մեր ազգը մշտապէս լուծութեան մէջ անզգայապէս դէպ 'ի կորստեան խորխորատը կը գիւնէր, մինչդեռ դպրոցներու յառաջդիմութեան արդարեւ սրբաւոր յուշակը Սահմանադրութեան սրբազան դրօշը կը բարձրացնէր, եւ մէկ կողմանէ ապարդիւն կեցեցնելու ձայնը, միւս կողմանէ գաղտնի դաւադրութիւն մեղքեցող հակառակորդաց յետադիմութեան ճիգը գիրար ջնջել կը փութային, ու կը յուսար թէ այսպիսի վաղակորոյս երազներու մէջէն խնդրութիւն մը պիտի ծնանէր եւ իւրիշ լուսարու նախկին գիւնթօթիկ ձեռնարանը պիտի հիւսար տեսնուի ճշմարտեան նոր չէք մը որ է Ա. Նուպար—Շահնաւարեան գիւնթօթիկ վարժարանը։

Թէպէտ եւ այս նորակառուց վարժարանին համարեւ ամեն 'կողմ հոգաւորաւ էր, սակայն չէր այնչափ մեծ ազդեցութիւն ըրած հայ ժողովրդին, որուն խիստ չափանգամ վարժուած էին լսելու այնպիսի նորակառուց վարժարաններու աւետարտութեան կործանման ըօթը. իսկ սոյն վարժարանին նկատմամբ ներքին բարեկարգութիւնը, դաստատուաց անխնայ ճիգն ու եռանդը, աշակերտաց իւրով յառաջդիմութեան իղձն արդարեւ բերկրութեամբ պիտի զմայլեցնէին իւրաքանչիւր հայ, եթէ ինչ պէս անձամբ դպրոցին 'ի տես երթան։ Առաւօտեան ժամը երեքին միջոցները մտայ վարժարանին ուսումնասիրալը, ուր տղայք լսիկ իրենց սերտողութեանը կը պարպային. դոյզնին չը ջաղապէս և ուշադրութեամբ դիտողութիւն մ'ընեն վերջը, լաւ համոզեցայ թէ տղայոց լուծութիւնը ոչ թէ առ

երկրիդիւն առ սեր ուսման էր. քանզի նոյն վարկերն իրենց վրայ հսկող աչք մ'ալ չի կարի Գիշատենէն եկաւ հայկաբանութեան դաստատուն որ է Նազարեան քաջահուճաթորոս պատուելին, քառորդի մը չափ տըղայոց հարցմանց պատասխանելէ վերջը դընաց իւր դասարանը. ասոր յաջորդեց ներքի օգնական դասատու մը, եւ Տեսուչը՝ Սիմոն աղան. անոր ալ յատուկ սենեակ մ'որոշեց, 'ի խնդիր որ աշակերտներն իրենց ուսումնասիրութեան հետ կատարեալ քաղաքավարութիւն մ'ալ ստացած էին. քանզի իրենց այցելուին դոհուանակութեան քաղցր դաշտում մը կը յայտնէին։ Սակայն ես ամեն բանեւ աւելի Տեսչին աշակերտ հսկողութեանը վրայ դարձայ, որ տղայոց փառաբան պակասութիւնն իսկ կը տեսնէր եւ իսկոյն անհետ ընել կը փութար։

Վարժարանի փոխուած այս գեղեցիկ շէնքը մինչդեռ ուշադրութեամբ կը դիտէի, յանկարծ աչքիս սրտաշարժ տեսարան մը ներկայացաւ. ձեգայրիւնն Մ. ամիրայի դերդաստանին գերեզմանները, որոց մէջէն մարմարեայ կոթող մը կը բարձրանար. մարմարեայ կոթող մը որուն տակ կը հանդէսէր այն բազմադր իւն և վարդապետը, որն որ ոչ թէ կեցեցնելու ազգականութիւն ալ լսիկ ներթափանցող ազգային օգտակար ծառայութիւն մ'ընելու համար աշխարհէ յաշխարհ թափառած, խնայողութեամբ ապրած եւ իւր ստացուած քը կանխաւ կտակած էր, որուն այն ազգաբնական ճգնացն աշխարհ լուծ Վսեմ. Ն. Նուպարեանց 'ի կատար հանած է այսօր։

Յերեկուան ճայի ժամանակն եկաւ. տղայք կարգաւ սեղանատուն իջան. հոն ներկայացաւ նաեւ Գեր. Ներսէս Սրբազանը, որն որ կրօնագիտութեան դասատուութիւնը վրան առած է, եւ գրեթէ իւր պարագայ ժամերը հոն կ'անցընէր. ինքը 80 տարեկան պատկառելի ծերունոյ մ'ընթացքը կամ լաւ եւս ըսել Մ. Ներսէսի անկեղծ ազգականութեան խանդն ունէր իւր սրտին մէջ. Հոս ուշադրութեամբ դիտեցի որ թէ կերակուրները եւ թէ սպասները խիստ մաքուր էին։

Երբ ժամը 11-ը անցնելու վրայ էր, եւ տղայք հետգհտեւ կը հաւաքուէին, Գեր. Ն. Սրբազանը բարոյականութեան վրայ սկսաւ խօսիլ, որ գրեթէ ժամը տեսնց. իսկ ես վարժարանին կատարեալ բարեկարգութեանը վրայ իմ շնորհակալութիւնս Տեսուչին յայտնելէ վերջը մինչեւ լաւ համոզուելով որ քիչ ժամանակէն հոգաւոր պիտի ըլլայ այս վարժարանը, եթէ միշտ այսպէս ազատութիւնը չըղայ դադարաւոր դոհութեան ներքեւ, եւ արդարութիւնը չիտուսափի քոյրերեւալ անխառնութեան սպասանքէն։

... խմբագիր. կը խնդրեմ որ Ա. Նուպար—Շահնաւարեան գիւնթօթիկ վարժարանին սոյն հարեանցի ստուերադրութիւնն ձեռ պատական լրագրին միջոցաւ հրատարակել բարեհաճիք 'ի լուր հայ հասարակութեան։

Նախկին աշակերտ Ս. Ներսիսեան վարժարանին

5 հոկտ. 1867 Ռ. Ս.

... խմբագիր.

Իմ անցեալ տրամախօսութեանց դէմ այսօրուան ֆունկցիոն մէջ հատուած մը կարգացի ուր փոխանակ ինչ ուղղակի պատասխան արուելու դարմանք տեսայ որ ձեզի գէմ անձնական յարձակումներ կան, իր թէ ֆունկցիոն օրական ըլլալէն 'ի վեր Մասիս «Հոգեպաշտ» աչքը կը նայի եղբւր անոր վրայ, եւ այլն և այլն։

Քաջ գիտնալով որ Մասիս բնաւ երբեք խեղճուկ ֆունկցիոն վրայ նախանձելու տեղ մը չունի եւ չկրնար ունենալ, անտարակոյս եմ, որ անոր հատուածը պատասխանեայ անհամար զեք համարի, Բայց կարծենք թէ ֆունկցիոն աղէկ կընէր, որ փոխանակ Մասիս «Հոգեպաշտ» գանդատուել 'ի թերթը հեղեղութեան առարկայ չընելու վրձակի մէջ դնէր. քանզի դեռ անգէտ կերեւի առկէ, ուստի փոխանակ բարկանալու շնորհակալ ըլլալու էր ֆունկցիոն որ այսպիսի փափուկ կէտի մը վրայ իրեն փրկարար ազգաբարութիւն մը կը տրուէր։

Մասիս և այլն. ՎԱՂԱՐԵ

Կ. Պոլիս 6 հոկտ.

Ահա ասիկ հոռութեան յարգի ազգայնոյ մը կողմանէ մեզ հասած կա



ընդ որ յօդուածք, զոր հինգշաբթի առաւել թուով յիշած ենք:

... խմբագիր:

Կերեցէք ինձ ձեր պատուական օրագրին դիմել քանի մը խորհրդածուծիւններ մատուցանելու համար հանրութեան, եկեղեցական հրատարակութեան մը վրայ որ այս օրերս իրաւամբ ամենուրեւ ուշադրութիւնը կը գրաւէ:

Հովուական թուղթը Ս. Տեառն Պետրոսի նորինտոր Պատրիարքին Արքիեպիսկոպոսի իրաւունքով զօրեղանք մը կըրէ: Ինչպէս յայտնուի ազգային պառակտմանց երկար պատմութեան մէջ, յաղաք նորին տրեւան և սոսկական կարեւորութեան, յոյսերուն և երկմտութեանց որ զայն կանխեցին, և կարելի հետեւաւ նայն առ յապալս: Սեղ որ անվարժ ենք վարդապետական վեճաբանութեանց, և ամեն բանէ աւելի կը բաղձանք ազգային յառաջադիմութեան հինեւալ ի վերայ միաբանութեան և սիրոյ, ներքին և քննել այս դէպքս պարզ աշխարհային նկատմամբ, գերծ ա ի կղերական և կողմնասիրական մտախոհութեանց:

Բան տարի կայ որ ազգին մէջ նոր գաղափար մ'սկսաւ ծագել, որ մասնաւորապէս ազգային արեւելի դառն փորձառութեան արդիւնքն էր, որուն արեւելահետեւ ամեն լուսաւորեալ և բարեւեր հայ կրնար և պարտական էր իր ջանից բաժնիր նուիրել: Այս էր արծարծել միաբանութեան և սիրոյ հոգին, իւրաքանչիւր որ յարգելով արդի ներքին համագործակցութիւնը, և այս սկզբան վրայ դարձեցանք ազգային դաստիարակութեան: Եւս դարձաբարձր որուն առաջին ռազահարգն եղան մէկ երկու արեւելահոգի ինքնատուէր և կրօնասէր անձինք, յարեցան հետզհետէ մեր երկրպագութեանց պատճառներուն տեղեւանները և զանոնք ողբացողները: Կրթեալ երկտարաբար խումբ որ օր աւելոր կը բազմանար, և մինչև անուսումն ամբողջ երկու կրօնական հասարակութեանց: Բանաստեղծները զայն երգեցին, արկնայք անգամ անոր խախուսիչ և երբեմն նաև ժիր գործակից եղան: Եւս ազգասիրաց փափաքն էր ընդհանրապէս բառնալ անսիրտութեան ամօթը որ գարեթի ի վեր կը ծանրանար ազգին վրայ, անհետացնէր այն կոյր առեւթիւնը որ այնչափ շարք հասնուցին համարիւն եղեալը մերթ մոլորութեան ձեռք և մերթ յանուն կրօնին որ սեր և եղբայրութեան կը քարոզէ: վերջապէս ազգին սովորութիւններն անխախտ պահելով նպաստաւոր ընել անոր ամեն անդամները հասարակաց բարեօրոյն ու յառաջադիմութեան գործին:

Եւս սկզբան ծառայողներ որ շատ անգամ հակառակորդ և երբեմն զոհ եղած էին Պեր: Հասունեան արքեպիսկոպոսին քաղաքավարութեանը մերթ երկմտեալ և մերթ յառաջ յայց միշտ ուշադիր աչք կը դիտէին անոր ընթացքը, պատրաստ անոր համակրութիւն քննարկելու երբ արքեպիսկոպոսը կըրթութեան գաղափարաց հակառակ մը նշանակէին անոր կողմէն, և արտաբերական ձեռնարկով՝ երբ զայն թերեւորեալ կը տեսնէին այնպիսի խորհուրդներ որ օտար են վերոյիշեալ սկզբանց: Նախկին էր ուրեմն զի նոր կաթողիկոսին ընտրութեան համաձայնեցն անոնց մասնաւոր մտաբերութիւնը շարժէր: Եւ յիշուի ներքին էր անոնց ռաբախաւոր իւրին գեղեցիկ տեղի մ'առջև գորացը ներքև միաբանութեան ոգին և ոգիտեթերեւ սկիզբ մ'ըջարու աւելի սերտ կապակցութեան մ'ազգին այլ և այլ մասանցը մէջ, երկու եկեղեցական իշխանութեանց միասնաբար տեսնելով, որոնց մէկը՝ անձնական հանձնարով և քաղաքագիտութեամբ և իրեն յատուկ ազդեցութեամբ կարող էր գլուխ և առաջնորդը ըլլալ նոր միտմանց և միւսը

թէպէտ յարեալ իւր սկզբունքն Մթոնոյն Հռոմայ, ազգային եկեղեցւոյ արտօնութիւններն ու արարողութիւնները պահպանելով՝ նաև մեր Իշխմանական եղբայր համակրութիւնն ու յարգանքն ստացած էր և արդի ժամանակաց ուղոյն յարմար կացութիւն մը բռնած Իշխմանական և Սոստանդնուպոլսոյ հռոմեական կղերից շեղմանցը մէջտեղ: Եւս յոյսը՝ զոր յառաջագէտ կը յաճախէին պահել՝ մոտաւոր մտածելով զանոնք սխալեալ, այնչափ արծարծել սխալ էր նորինտոր կաթողիկոսին ի Հռոմ ձանրորդութեան ժամանակ, որ կաթողիկոսական գրութեան մէջ անգամ արձագանք մը գտած է: «Եւս, կրտսէ Հովուական թուղթը, մենք ալ հանրութեան հետ կը տեսնենք որ այս նախախնամական դիպուածը (կաթողիկոսական ընտրութիւնը) կաթողիկոսայ հայ եկեղեցւոյ՝ գուցէ բոլոր Եւրասիան տոհմին՝ կրնայ վերաւեալ դարաշրջան մ'ըջալ:»

Եւսպիոսի մտախոհութեանց մէջ էին յառաջագէտ և անկողմնասէր անձինք, երբ նորին Սրբազնութիւնը յղեց ի Հռոմէ իւր Հովուական թուղթը: Եւս թուղթս ինչ աստիճան իրաւունք կուտար նոր գաղափարաց, ինչ միտմունք կը յայտնէր այն իւրեք կամ գանդիտմունքը արդարացիութեան՝ որոնց մէջ կը տատանէին ոգին երբ այս խնդիրներս ընդհանրապէս հանուրց հետաքրքրութիւնը շարժեցին, ջանանք ուրեմն Հովուականին մէջ հետազոտել անոնց պատասխանը:

Բանը նախ թէ հաճութեամբ տեսանք այս նուրը և գրեթէ արաւելական (արեւմտաթիւ) գրութեան մէջ, թէ նոր պատրիարքութիւնը կը խորշն գործածելէ առ Իշխմանական մասն ազգին այն անարգանաց բացարձակութիւնները որք տեսնել մը կրօնական գրութեան մէջ իբր անբաժան կը համարուին հաւատոյ սկզբանց անողորմութենէն, և զորս հաւանք ձայնն ընծայած էր Հովուական նին՝ մինչդեռ այս գիրս ձանցուած չէր: Եթէ Հովուական թուղթը տեղ մը Տանն Արքիեպիսկոպոսութեան վերայ խօսելով՝ կը հաւատարմութե անոր առողջ վարդապետութեան հիւթով ուղեւորեալ բարոնական շատոնց հոգիներ կը ձգէին իրեն քով և հերձմամբ դասացելով ընդմիջում, և կը ներկայ յայցնէ Իշխմանական հայ կղերին վեճալ իբր հերձուածոյ մը դառն հետեւութիւնները, ուրիշ տեղեր գնոյն Իշխմանական հայ հասարակութիւնը «մեր սիրելի բայց կաթողիկէ միութեան ներքին միասնացած եղբայր» և գնոյն կղերը «անձատեալ կղեր» կը կոչէ, և կը յորդորէ հռոմեական եկեղեցականները «գործարքութեամբ կաթողիկէ միութեանէն դուրս գտնուողներուն հետ քաղաքութեամբ վարուելու անոնց վախճան ամեն նկատմանը գործածել» պատուիրելով միանգամայն կաթողիկէ վարդապետութեան և օրինաւոր կարգաց մասին մէջ սոստանալով իրաւունքութեամբ ձանրէն չհոտորիլ: Եւս մերմարտնութիւնը՝ և այս գրութեան թիւնները բոլոր գրութեան մէջ կը տիրէ: Ս. Սաթուր զեկոսը զինքը Լուսաւորայ յոյժող և զեր Եթոքը Լուսաւորայ Եթոք անուանելով գոնէ ի մասին սկզբանց և վարդապետութեան կրտսէ: «Պարտաւոր ընելու ու բաղձանքն էր (ընտրութեանէն ետքը) նորեն իրեն ջնջուելու այն յաւատեղութեան ձանրանքը՝ զորոնք մեր լուսաւորութեան Հայր բացած էր՝ երբոր իրեն և իւր յաջորդացը համար Հայաստանէն Հռոմ դիմեց:»

Արդ այնպէս կիմացուի թէ լուսաւորչական եկեղեցւոյն գրութիւնն ու արտօնութիւնը ենթակալ չեն կրնար ըլլալ վեճման տարախոսի և գեղեցիկ, և ամբողջապէս պիտի աւանդին անոր յաջորդող կաթողիկոսական Եթոքոյն: Բայց քանի մը տեղ ետքը կը կարդանք:

«Եւսպիոսի (Հռոմայ) աթոռը, մեր հնուցմէ ունեցած և օրինաւորապէս գործածուած էական ու արտօնութեանց պահպանութիւն մը չընելով՝ ամեն բանով վերստին հաստատեց, «հայրաբար նախահոգ ըլլալով միանգամայն որ ապագայ ժամանակաց վտանգալից վրդովմամբը չկրնայ զիւրաւ հերձուածոյ հոգին արտօնութեանց պատրուակաւ իրեն ծարալը դանել: ...» Ինչ կը նշանակեն այս վերապահութիւնը հասարակութեան և անոր գնահատման թիւնը: Եւսպիոսը ազգին ողջամիտ մասը իրաւունք չունի՝ անոնց մէջ վտանգաւոր միտում մը նշմարելու առ ի լատինականութիւն, կամ առ այն քաղաքավարութիւն որ ձանցուած է Պրանսայի մէջ անդադրեալ անուամբ: Բայ միտմունքն ալ կը տեսնենք, ալ թէ Հռոմայ Հայրապետը զմեզ առանձնաշնորհութեամբ կը դարձաւ իրեն հոգացողութեան մէկ մասը մեզի հաղորդելով, իրեն վտանգութիւնն անոր համար է որ կաթողիկէ եկեղեցւոյն բեւեռն եղող միութեան հոգեւոր տոգորութիւնը յարկն է ժողովրդը բնաւորութիւններն ու սովորութիւնները: «Եւս չափ եկեղեցական բարեկարգութեան համաձայն են՝ կը յարգէ: ...» Բայց այս երկրպագական պարբերութիւնը չիտրտեցնէ զոր, որովհետեւ անվճարեալ ետքը կըսուի: «Աստի ապահովեցնելու մեզի յանձնուած ժողովուրդը, որ հռոմեական եկեղեցին չէ թէ միանկ ընդգրկուի իւր չունի որ արեւմտեան լուսոյ հետ Երեւելեան ազգին ու ձեւերը պահուին մեր եկեղեցական սովորութեանցը մէջ, հապա ինքն իսկ իր ջանք առջև նէս վառելով կուգէ բոլոր Երեւելեան եկեղեցիներուն մէջ ճշմարիտ նախնական բարեկարգութիւնը որ աւելոր վերահաստատել:» Եւս խոստովանելով որ այս կերպին սպառնալովութիւնը բնական չենք կրնար դատել ապահովեցնելու զմեզ Հովուականին անորոշ բերանցը վրայ, մանաւանդ երբ զայն մօտեցնենք ուրիշ էական մասանցը՝ ուր անոր ոգին աւելի համարձակ կը խօսի:

«Եւս հայ ուղղափառ ժողովուրդը (կրտսէ դարձեալ Ս. Պատրիարքը) որն որ այս օրուան օրս մեր հովուական հակառակութեան տակ է, առանձին կերպով մը Հռոմայ քահանայապետաց բազմապատկ քրտինքով պատրաստուած և դաստիարակուած է, զորն որ իրենց դարուց ի դարս շարունակած անապատելի առաքելական եռանդան և երկայնմտութեան զարմանալիքներով վերջապէս ճշմարտութեան և եկեղեցական մարմնոյն հետ միութեան ստացած են: ...» Եւս գովասանութիւնը Հռոմայ ծաւալման հաւատոյ հիմնադրութեանը վրայ, որ նոյն ոճով դեռ կէսը կը շարունակէ, թէպէտ և իր անարգաւարտութեան հարկատուութիւնն մը սեպնեց զայն առ նոյն հիմնադրութիւնը, դեռ մեզին՝ աւաղ՝ քիչ հեռացած անցից տխուր յիշատակը կը վարկուցանէ մեր մայր մէջ, գետնութիւնը գրգռութիւն կրկն և մոլեռանդութիւն խեղճ աղէտ ժողովրդեան մը մէջ, չարաչար մարանդումն ամեն ճգանց դէմ եկեղեցական միութիւնը կապուելու, ուրացութիւն ազգային սովորութեանց և ամեն հնարագործութիւն անոնց սերն անգամ խեղդելու յօդու լատինականութեան, վերջապէս վերահաստատումն հին նախապաշարմանց ատելութեանց համառեւ եղբայր մէջ, նախապաշարմունք և ատելութիւնը գործողութեան քառասունամեայ ջանք և դաստիարակութիւն հաղիւ կրցան նըւաղեցնել: Եթէ այս միջոցին ազգին խոյրերն սկսան քիչ առ քիչ գոգուիլ ի շնորհս անուրանալի պարտականութեանց զոր ունի հանրեն ազգը անոնց որ անձններն նուիրեցին իր լեզուին և

գրականութեան ծաղկմանը, ի շնորհս ծաւալման ընդհանուր լուսաւորութեան և առողջ գաղափարաց և այն հասարակ ճգանց որ գործեցան երկու հասարակութեան կողմէն անոնց տարածման նրն համար շատերը անխտահութեամբ պիտի ընդունին հետեւեալ սկզբանց յայտարարութիւնը թէ, «ճշմարտութեան դէմ կը խօսին եթէ չարամտեղ զմեզ համոզելու կը ճգնին որպէս թէ ուղղափառ կրօնին ու Եւսպիոսական Եթոքոյն սերը ազգին ու հասարակութեան սիրոյն կը միասնէ, չտարածեր, կը խեղդէ անոր սեպհական հոգին:» Եւ, սիրելիք, նոյնը մանաւանդ կապուեալը նէ, նոյնը կը կարգաւորէ և աւելի բանաւոր կրնէ: «Բայ մեզ, այս յայտարարութիւնը յօժարամիտ կուգենք ընդունիլ իրեւ առհասարակեայ մ'ապալազային, իրեւ անորժաղուր ամբիջ մը Հովուականին թաքուն միտմանց: Բայց Ս. Պատրիարքը՝ աւելի քան զայլ ազգային անհատ՝ անդէտ չէ որ ազգին լուսաւորեալ մեծամտնութիւնը անոր արդի վեճակն մէջ՝ ինչ արժէք կուտայ իրաւամբ անվրդով պահպանութեան եկեղեցական արտօնութեանց և սովորութեանց՝ իր լեզուին հետ միշտ նշանն ու երաշխիքն են անոր ինքնուրոյնութեանը, և թէ երբեք չկրնար սիրով յարկ այնպիսի գլխապետաց՝ որք նոյնպէս նախաձայնող չեն ազգին կամ հասարակութեան ոգեւոյն ինչպէս եկեղեցական վտանգն սովորութեանց և արտօնութեանց պաշտպանութեանը համար:

Հովուականին մէկ ուրիշ մասն ալ՝ որ տարակուսանաց մէջ կը թողու ըզմեզ, չենք կրնար լուսութեամբ անցնիլ: Իշխմանական կղերին անխախտով կըսէ: «Երեւելեան Եթիւր» գաղափարաց զիսաւորը կրնանք աշխարհականաց եկեղեցական գործառնութեանց միջամտութիւնը սեպել: Չկայ ասիկց աւելի միասնաբար, ասիկց աւելի մահաբեր սխալմունք՝ երբոր տասնի երկու իշխանութիւն և աշխարհական և եկեղեցական, օժեալ և չօժեալ ձեռնընները իրարմէ չեն զանազանուիր, և ան որ հօտ է, ան որ ոչխար է, հովիւ կըլլայ, և հովիւները հօտ կը ձեւանան: անոնք՝ որոնք պիտի սովորեն՝ կը սովորեցնեն, և անոնք որ ի Բրիտանոսէ հրաման ունին սովորեցնելու՝ լուրով աշակերտաց կարգը խոնարհած կերեւան:» Թերեւս այս յանդիմանութեան մէջ ստուգութիւն մ'ըլլայ, թերեւս անխախտ կղերը դժբաղդարար իւր ընդհանուր անաւստութեան իսկ պատճառաւ կարողացած չէ արժանապէս լրացնել զեր պաշտօնը: Բայց դրուշաննք նոյնչափ անոր հակառակ գրութեանէն՝ որ կուգէ ամեն հրահանգ կղերին՝ ձեռքը յանձնել, և բառնալ ժողովրդէն ազատ դաստիարակութեան, ուսանելու և ուսուցանելու իրաւունքը: Մենք ևս չենք ուզեր այնպիսի վեճակ մը՝ զոր Հովուականը սեպանակապետութիւն կը կոչէ, այսինքն եկեղեցւոյ հպատակութիւնը աշխարհական իշխանութեան: Այս, մի և նոյն ազատութիւնը կը խնդրենք վասն եկեղեցականաց և վասն աշխարհականաց: համագումար ենք թէ այս պայմանով միայն կղերը կրնայ վտելել այն սերն ու յարգութիւնը որոնց իրաւունք ունի ժողովրդեան կողմանէ, մեր աչաց առջև ունենալով աշխարհիս ամեն երկիրն, լուսն օրինակը, տեսնելով կղերական ուսուցողութիւնը՝ որմէ անբաժանելի եղած է գաղափարաց ճիշտումն ու իրիւժեռուն բաւարարութիւնը, ծնունդը, ուր որ կը տիրէ առանձինն նախապաշարմունք և յաւալի հակառակութիւն մը նաև ընդդէմ եկեղեցւոյ և հաւատաց: իսկ ազատ ուսուցողութիւնն անապատելի աղբիւր մ'ըլլած է՝ ուրիշ տեղեր՝ չէ թէ միայն ուսման՝ այլ և կրօնասիրութեան: Եւս մասին մէջ ալ Հովուական թուղթը բաւարար բացաւ:



յայտ չենք գտնել, մանաւանդ երբ  
առ հօտն ուղղափառաց ուղղելով խօս-  
քը կողմաց թէ « Նոր տարիներս Նրա-  
մբտեան և ժամատարերս գաղափարաց հո-  
սանք մը դիմեց վերոյիշեալ արեւելեան  
թիւր գաղափարաց խառնուելուն » Նրա-  
դարեւ եթէ արեւմտեան գաղափարները  
որոնց կը վերաբերի այս դառն ածա-  
կանը, խղճի ազատութիւնն է, մտա-  
ծելու իրաւունքը և այն ամեն սկզբունք  
գաղափարաբանայք քանի մը տարի առաջ  
Հռոմայ աթոռէն հռչակաւոր շնորհաբե-  
րականի մը մէջ որ զամեն լուսաւորեալ  
քրիստոնէից սրտերը տրամեցուց ու աշ-  
խարհիս կսկծալի ապացոյց մը տուաւ թէ  
ո՛րչափ դժուարին էր հաշտեցնել Հը-  
ռոմայ քաղաքականութիւնը յառաջա-  
դիմութեան հետ, չենք յերկուսնար  
լսելու թէ զանոնք փրկաւէտ գաղա-  
փարներ գիտենք, և թէ ազգին ողջա-  
միտ մասը, իբրեւ հայ և իբրեւ մարդ,  
չկրնար ուրանալ այն սկզբունքը որ հի-  
մունքն ու պարծանքն են քաղաքակր-  
թութեան և յառաջադիմութեան նոյն  
խիւ հռոմէադաւան երկիրներուն մէջ  
Սակայն ակորժել է մեզ յուսալ թէ  
Հոլմուկանին մէջ ակնարկեալ գաղա-  
փարները ասոնք չեն, այլ այն անհա-  
ւատութեան բերմունքը, շահաւորու-  
թեան և կրկն անսանձ տիրապետու-  
թիւնը, և որ անոնց հետեանքն է՝ բա-  
րոյական և ընկերական ապականութիւ-  
նը, Նրա ճշմարտապէս ժամատարեր գա-  
ղափարները, որ դժբաղդաբար կը ձա-  
րակին արդի գաղափարաց մեծ կեդրոն-  
ներուն մէջ, և որ շատ անգամ քաղա-  
քական և կրօնական ծնշմանց արդիւն-  
քն են, զասոնք նմանապէս կը պարտա-  
ւեն գիտութիւնը բարոյականը և ե-  
կեղեցին, ուստի այս երեքին կիցայ ոչ  
գորիկ անոնց վնասակար ազդեցութեանց  
դէմ: Ար յուսանք թէ Հոլմուկանին  
խրթին և քղարկեալ մասունքը որ  
մեր կասկածները իրաւամբ կը յարու-  
ցան, դեռ բացատրութիւն մը կառ-  
նուն համաձայն ազգային խաղաղու-  
թեան և յառաջադիմութեան պիտո-  
յից, և այն գեղեցիկ թէպէտ ցանցառ-  
խոտոտմանը՝ զոր ժողովեցինք յայտն  
մասի Հոլմուկանին մէջ իրենց անթե-  
րի արդիւնքը բերելով կը խափանեն  
միւս մասերուն ընթարձակումը: Ար  
յուսանք վերջապէս թէ ակնարկութիւն  
քը զոր յայտնեցինք մանաւորապէս նը-  
կատմամբ եկեղեցական արտօնութեանց  
և սովորութեանց՝ հանդիսաւոր հաս-  
տատութիւն մ'ընդունին այն Սիւնհո-  
գոսի կողմէն՝ որուն « քիչ ատենէն գա-  
մարումը » կը ծանուցանէ Հոլմուկան  
թուղթը, և եկեղեցական կարգաւորու-  
թեան առաւելագոյն հաստատութիւն  
և միօրինակութիւն տալու համար »  
Քաջ գիտենք որ նորահաստատ

կաթողիկոսութիւնն այս յոյսերը գոր-  
ծադրելով կրնայ իրեն պայծառ ապա-  
գայ մը պատրաստել, և ճշմարիտ քրիս-  
տոնէական սէրը յառաջադիմութեան  
պահանջմանց հետ միացնելով՝ իւր  
շուրջը գումարել ազգին ամեն ուղղա-  
խոհ տարերքը: « Մեղեդի տխուր փոր-  
ձառութեանցը և նոր հորիզոնին առ-  
ջե որ կը բացուի իրեն դիմացը » չենք  
կարծեր որ կարենայ տարակուսիչ հե-  
տեւելու ընթացքին վրայ »  
Կաթողիկէայ Հայ մը

Սամթիւ 2 հոկտ. 1867  
... Տէր .

Խորհուրդս յունիս 8 թուով  
Սամթիւ և Սամթուկէի Լեքեարի մէջ  
իր վերջին հրատարակութեամբ խօս-  
տացած էր զանձանակաց հասոյթը հը-  
րատարակել, բայց այլ և այլ պատ-  
ճառներ մինչև ցարդ յապաղել տուին  
խորհրդոյս իր խոստումը կատարելու,  
ինչպէս նաև պարտք էր ծանուցանել  
արդոյ ազգայնոց Սեծ. Յակոբեան  
Մեքայէլ աղայի ի նպատակով իր  
կրկնալ աղքատաց քրտած հանգանակու-  
թիւնը, որուն գումարը իր քովը ֆեա-  
լով՝ շահը ամեն ամիս թաղիս խիստ  
աղքատ ընտանեաց բնակարանացը վար-  
ձուն սահմանուած է հիմակու հիմա,  
և Ս. Օտակի ատենին առթիւ ասոյն  
հաւաքածոյ դրամագլխոյն 1196 դու-  
րուշ շահը և հաւքած պատմաները և  
ամերիքանները խորհրդոյն ձեռք բաժ-  
նեց աղքատ ընտանեաց: « Ես և չալ-  
կական բարեհամբաւ ընկերութեան  
հանգանակութիւնը, որ 1867 մարտ 25  
ին պայմանագրութեամբ մը խորհրդոյս  
յանձնեց 1595 դուրուշ Ս. եկեղեցւոյ  
գաղութի և թանգարանի համար » 21737  
դուրուշ կանխիկ ստակ և ապագայ ե-  
կեղեցւոյս հրկիզեալ կարուածներուն  
մէկուն վճարի շնորթութեամբ որուն վարձ-  
քը Սահակեան և Կունեան վարժա-  
րաններուն պիտի յաւկանայ »  
Խորհուրդս իր մասնաւոր շնորհա-  
կարութիւնը կը յայտնէ թաղեցւոց  
կողմանէ թէ՛ Սեծ. Յակոբեան Սի-  
քայէլ աղայի, թէ՛ Հայկական ընկե-  
րութեան թէ՛ ասոնց և թէ՛ մանրիշա-  
թութեան համար հանգանակութեան  
մասնակցող և թէ՛ զանձանակաց նուր-  
բատու մեծարու անձանց »

... Տէր, հաճեցէ անկիւն մը  
շնորհել Ձեր պատուական թերթին  
միջոցաւ ասոյն գրութեան, հետ առ-  
նելով նաև ի սոյն ծրարեալ զանձա-  
նակաց հասոյթը »

Մամի և այլն  
Թոխ Ետանապէս Թոխ Ետանապէս  
Թ. Վարդանեան Թ. Ս. Մաղլումեան

Սամթիւյ պատուարժան թաղա-  
կան խորհուրդը, ինչպէս որ վերջին նա-  
մակին մէջ կը ծանուցանէ, զանձանա-  
կաց հասոյթներուն մանրամասն մէկ  
ցուցակը հարկաւոր է մեզ, բայց այն  
հասոյթները չորս ամեն ի վեր հրատա-  
րակուած չըլլալուն համար ցուցակը  
բաւական երկար էր. ուստի թէպէտ  
ամեն ամիս հրատարակուելու զրկուած  
ըլլաք լրագրոցս էջերը բաց էին, սակայն  
հիմա հաւաքածոյ երկայն ցուցակի մը  
բաւական տեղ չունենալուս համար  
ամանական գումարները միայն կը հրա-  
տարակենք, ներդրութիւն խնդրելով  
պատուարժան խորհրդէն »

|                                            |          |
|--------------------------------------------|----------|
| Վերջին հրատարակութեան                      |          |
| գումարը 5797                               |          |
| Ծախք և զեղչ հաւաքեաց                       |          |
| 12 առ 0/0                                  | 733      |
|                                            | 5064     |
| Յունիս ամսոյ հասոյթը                       | 2153 30  |
| Յունիս " "                                 | 3762 25  |
| Օգոստոս " "                                | 3523 25  |
| Սեպտեմբեր " "                              | 3118 20  |
|                                            | 17627 10 |
| Հաւաքեաց ծախք և զեղչ                       |          |
| 12 առ 0/0                                  | 1526 10  |
| Ընդ ամենը տասն և վեց                       | 16101 10 |
| Հազար հարիւր մէկ դու-<br>րուշ տասը փարայ » |          |

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ  
Թ Ա Ն Գ Ա Ր Ա Ն  
Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ո Յ  
ՀԱՏՈՐ Ա .  
ԱՌՂԱՅԱՐԱՌԹԻՒՆ ՀՈԳԵԿԱՆ  
ՏԵՏՐ 1  
Թարգմանեաց ի գերմաներէնէ  
Տղթոր Մանուէլ Բարունակ Էֆէնտի  
Խմբակեան  
Հրահանգիւ և օգտակար խրատ-  
ներով լցուն տետրակ մ'է ամեն կարգի  
անձանց ընթերցանութեան արժանի »  
Մեն հայ դրամաւաճառաց քով կը  
գտնուի . Գլին 60 փարա »

ԱՍՐԵՄԸՁԸՆ ՄԱՍՔԷԼԻ  
ԱԶԻՂԷՐԻ  
Վ Է  
ՏԻՎԱՆԵԼԷՐ ԻԼԷ ՏԻՆՍԻՂԷՐԻ  
ԵԱՌՈՑ  
ՍՈՅԸԸԸԸՆ ԳՈՒՐԳԱՆԼԱՐԸ  
Որ կը ծախուի Բերա Թեքէի  
գիմարը գրովածաւ Ս. Վ. Լիքի 478 թիւ  
խանութիւն . Մահմուտ փաշա Քիւլը-  
ճի խանի գիմարը Պ. Գալաֆեանի  
խանութիւն . Տիֆլիս Եօլու Օթմիներուն  
գրութիւն քեպուղիին գիմարը Տիֆլիս  
ձառ Տեմիրքարուլուեան Վ. արդերես  
աղային թիւ 22 խանութիւն . ի գին 10  
դուրուշ »

ԿԱՐԵԻՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հայապէի գերազանցաւոր ամենէն երեւելիներէն մէկը՝ հանրաճանօթ Պ.  
Վ. Ծանին, որ գերազանցութեամբ արհեստը Եւրոպայ սովորած, և 16 տա-  
րին ի վեր Բերա Ելաճաւին 67 թիւ գերազանց բաներով, թէ գեղերուն  
ընտրութեամբն ու մեքորութեամբ, թէ գզուշաւոր խնամքը, և թէ զինե-  
րուն արժանութեամբ իր անթիւ յաճախորդները գոհ բրած է .  
Ես անգամ յիշեալ Պ. Վ. Ծանին մայրաքաղաքս կամուրջին գրու-  
թիւ Ինթիսապին գիմարը Բարձր. Վ. Կիլիսե Սուլթանին շնորթ տուած կալ-  
ուածներէն 7 և 8 թիւ իրարու կից մաղաղաները բռնելով, մէկուն մէջ նոր  
գեղարան մ'ալ հաստատած, և վրան արեգական շքեղ պատկերով դարձա-  
րած է . Ես կրկին խանութներուն մէջ գտնուած ամեն տեսակ գեղերն Եւ-  
րոպայ ամենէն երեւելի գործարաններէն բերել տրուած վերջին տառիճան ար-  
ժան գնով կը ծախուին . Ես անսակ քիմիական և ուրիշ գեղեր ամբողջ և  
անպակաս կը գտնուին . ամեն տեսակ հանքային ջուրեր ամեն 15 օրն անգամ  
մը նոր բերել կը տրուին, հետեւաբար միշտ թարմ են . նմանապէս բուն Էջր-  
վէկիոյ անաբատ և զուտ ձկան լուրեր Եւրոպայէն շնորթով երաճներուն ա-  
մենէն գերազանց և ընտիր՝ հօտայով և խիստ արժան գնով կը ծախուին .  
Յիշեալ գեղարանին մէջ նաև հաստարակութեան պիտոյից համար գլխա-  
ւոր և մանաւանդ ազգային վարպետ բիշիկներ ամեն ժամանակ պատրաստ կը  
գտնուին . Գիշերուան ո՛ր ժամուն որ ըլլայ կը բացուի . և սառ չգտնուած  
տոնն միշտ մեքենայով կը շինուի և պատրաստ կը գտնուի հիւանդաց համար .  
Եսոնցմէ զատ ո՛ր բշիկն որ փնտռուի, յիշեալ գեղարանին միջոցաւ կրնայ  
շուտով գտնուիլ »

Ա. Ռ. Ե. Ի. Տ. Ր. Ա. Կ. Ա. Ն.

|                             |        |        |
|-----------------------------|--------|--------|
| ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ         |        |        |
| ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ             | Հինգըբ | Ուրբաթ |
| 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ                 | 5      | 6      |
| Օսմանեան լիւրա Մէճ          | 404    | 404    |
| Բաւարաց արծաթ               |        |        |
| Էստամբ ուսմուրիէ            | 34.12  | 34.1   |
| ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ |        |        |
| Ա Ր Մ Տ Ի Ք                 |        |        |
| Ցորեն թայրան կարծր          | 42—43  |        |
| » Իսմայիլ »                 | 38—39  |        |
| » Բուժ. Պալլէք »            | —35    |        |
| » Վառնա »                   | —      |        |
| » Խարայիլ կակուղ »          | 33—34  |        |
| » Կալաց »                   | —      |        |
| » Պուրկաղ »                 | —      |        |
| Եղիպտացորեն կալաց           | 34—32  |        |
| Գարբի »                     | 47—48  |        |
| Մ Ե Տ Ա Ք Ս                 |        |        |
| Պուրսա կարճ թէֆէ            | —      |        |
| » երկան »                   | 610—20 |        |
| Շաքի հօխան ֆրանք            | —      |        |
| » Պարսկասան ֆրանք »         | 48—60  |        |

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

|                                 |       |          |
|---------------------------------|-------|----------|
| Բամպակ Պալլէքէսէր               | հօխայ | Ղուրուշ  |
| » Կէշիլէ »                      | »     | — 7      |
| » Ստանա »                       | »     | — 9.10   |
| » Բուսաստան »                   | »     | — 6.10   |
| » Բուրդ Էնկիւրի լուսացուած »    | »     | 5.20—6   |
| » » չլուսածուած »               | »     | 10—12    |
| » Պանտրոնիս չլուսաց »           | »     | — 5.20   |
| » Զէլլի Էնկիւրի »               | »     | 6—7      |
| » Բոխուտ »                      | »     | — 14     |
| » Զորուտ »                      | »     | 12—12.30 |
| » Մաղը սեւ »                    | »     | 8—9.30   |
| » » ձիւրակ »                    | »     | — 12     |
| » Բիքիւրակ »                    | »     | 8—8.10   |
| » Բիքիւրակ Էնկիւրի »            | »     | 33—34    |
| » Սֆիօն Պալլէքէսէր »            | »     | 225—230  |
| » Բիքիւրակ Բանուած »            | »     | 26—28    |
| » Սալէպ Տաճկաստանի »            | »     | 13—15    |
| » Մեղրամուր դեղին Տրապի »       | »     | 23—24    |
| » » Սնատու »                    | »     | — 21     |
| » Սուսամ Բուժիլի »              | »     | — 3      |
| » Կոստանտին հոսուտ Բուժ. Բիլէ » | »     | — 35     |
| » » Պանտրոն »                   | »     | — 38     |
| » Զէթ Ալլալէք »                 | հօխայ | — 9      |
| » Կիլիս »                       | »     | — 8      |
| » Աճառ (Սապոն) Գանաթի »         | »     | — 6.20   |
| » » Միտիլի »                    | »     | — 3.10   |
| » Բիլիճ Եղիպտոս Բէշիտ »         | »     | — 4      |
| » Տիմուր »                      | »     | —        |

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

|                           |         |
|---------------------------|---------|
| Խահլէ Ռիօ և Գալիօ 100 հօխ | Ղուրուշ |
| Շաքի . գրուած-101. Կիլի » | 880—900 |
| » ֆոշի »                  | —       |
| » Զոլ . գրու »            | — 226   |
| » ֆոշի »                  | 280—285 |
| » ֆոշի »                  | 226—228 |
| » ֆոշի »                  | 280—285 |
| » ֆոշի »                  | 222—224 |
| » ֆոշի »                  | 665—670 |
| » ֆոշի »                  | 5.20—6  |
| » ֆոշի »                  | 425—430 |
| » ֆոշի »                  | — 75    |
| » ֆոշի »                  | — 6.10  |
| » ֆոշի »                  | 165—180 |
| » ֆոշի »                  | — 3.10  |
| » ֆոշի »                  | 328—330 |
| » ֆոշի »                  | — 5.10  |
| » ֆոշի »                  | 72—73   |
| » ֆոշի »                  | — 100   |
| » ֆոշի »                  | 72—74   |
| » ֆոշի »                  | 135—140 |
| » ֆոշի »                  | 120—130 |
| » ֆոշի »                  | 95—112  |
| » ֆոշի »                  | — 250   |
| » ֆոշի »                  | —       |
| » ֆոշի »                  | — 15    |
| » ֆոշի »                  | — 14    |

Մասիս լրագրոյ բաժանորդագրութեան  
սեղերն են . Կ . Պոլիս 2 ինիլի խանի վերի  
յարկը թիւ 7 Մասիս խմբագրատունը  
Խակ դաւառաց մէջ հետեւեալ հոգա-  
բարձուաց սենեակները  
ԻԶՄԻՐ . Բալուէթիւն աղա Տէտէեան .  
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ . Պ . Խորոյի Թ . Էսկի-  
ճեան .  
ԱՏԱԲԱՅԱՐ . Պ . Յակոբ Սալահորեան .  
ՏՐԱՊԻՅԱՆ . Պ . Խաչատուր Էլիսանեան .  
ԿԱՐՍԻ . Կարապետ պատուելի Զա-  
քարեան .  
ԵԱՏ . Մ . աղա Խաչիկեան .  
ՀԱԼԷՊ . Նիկողայոս աղա Տէր Մար-  
գարեան .  
ԵՐԶՆԱՅԱՏ . Ընթերցասիրաց Թանգարան  
ՎԱՏ . Գրիգոր աղա Խաճանեան .  
Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուելի ու-  
ղղներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան  
թղթակցիլ  
Խմբագիր-Տնօրէն  
Կ . Ս . ԻԹԻՒՅԵԱՆ  
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ  
Կ . ՊՈԼԻՍ ԶԵՆԻԼԻ ԻԱՆ